

114 er flere af Aarstallene ved Henvisning til Breve ikke helt korrekte .

I Oversigten over ældre Erhverv (Side 104) venter man at finde de ældste Eksempler fra lettilgængelige Kilder, men det er i adskillige Tilfælde yngre Citater. I øvrigt kunde i Litteraturfortegnelsen — som ellers synes udarbejdet med større Omhu end den i 1. Bind — passende have været anført Mandtallet over Københavns Borgere 1659, udgivet 1920 af E. Marquard. I dette optræder en righoldig Samling af Erhvervsbetegnelser, som Fiskebløder, Postejbecker, Knappenaalemager, Synaalmager, Krogmager, Lademager, Fiolmager, Sittersslar, Harpener, Harpenist, Seyermager, d.v.s. Urmager, Senkelmager, d.v.s. Gørtler, Huekonne og Melquinde .

I Listen over de i Bogen anvendte Fagord mangler metonymisk (Side 118) og antimetabolisk (Side 219).

Adskillige oplysende Stik og udmærkede Gengivelser af vigtige Haandskrifter danner en smuk Ramme om det yderst værdifulde Værk.

Rikard Hornby.

Christian 4.s breve.

Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve VIII. 1584—1648. Supplement til C. F. Brickas og J. A. Fridericias Udgave. Udgivne ved *Johanne Skovgaard*. I Kommission hos G. E. C. Gad 1947.

I 1878—91 udgav C. F. Bricka og J. A. Fridericia Christian 4.s egenhændige Breve; heri medtoges, hvad der da kunde findes, og det blev til 7 Bind. I den Tid, der er gaaet siden, er der imidlertid dukket adskilligt op, og Kildeskriftselskabet besluttede derfor i 1928 at lade Arkivar Johanne Skovgaard besørge et Supplementsbind til Udgaven. Dette Bind foreligger nu og udfyldes for Størstedelen af en Samling Breve fra Christian 4. til Corfitz Ulfeldt, ganske særlig fra Aarene 1642—46. Det er Breve, der har ført en omtumlet Tilværelse. Ved Midten af 1700-Aarene købte Ulfeldts i Østrig bosiddende Sønnesøn Brevene af skaanske Slægtninge. Sidenhen nedarvedes de med andre Ulfeldtske Papirer i den østrigske Slægt, indtil de i 1920'erne købtes af den danske Stat og kom til Rigsarkivet.

Brevene er af værdifuldt Indhold, som man kan vente det, naar Kongen skriver til sin Svigersøn, Rigsraaden, Statholderen paa Københavns Slot, fra 1643 tillige Rigshofmester. De er ikke omhyggeligt udarbejdede, men frisk nedskrevne, impulsive; jævnlig

handler de om Bagateller. Netop deres Umiddelbarhed kaster imidlertid skarpt Lys over Brevskriveren. Stort og smaat følges ad i Brevene, som naar Kongen i et Brev fra Glyksborg, dateret 5. Juni 1642 (S. 180 f.), begynder med at fortælle om en saaret saksisk Hertug, fortsætter om Tilbehør til Mølleakslerne i Glückstads Fæstning og videre om et paatænkt Mageskifte paa Sjælland, hvorefter Brevet slutter med en Ordre til Mejersken paa Frederiksborg om at gøre Ost af den sure Mælk.

Kongens Pungenød giver sig i stigende Grad Udtryk i Brevene; adskillige handler om det store Problem, hvordan der skal komme Penge i Kassen. Irritation af forskellig Art dukker jævnligt op: Kongen plages af fremmede Gæster (S. 128), af den svenske Enkedronning (S. 203), som han ønsker var dér, hvor hun vilde være om 100 Aar o.s.v. Nu og da bryder dog Lunet frem, som da han om sin Svigersøn Grev Pentz bemærker, at han nu ikke drikker mellem Maaltiderne, men holder Maaltid fra 10 om Formiddagen, til Klokkeren er 7 om Aftenen.

For den, der interesserer sig for Kongens Person, er der ogsaa i det nye Bind et stort Stof, som der er det til Tidens almindelige politiske Historie. Ogsaa til Belysning af Hoffets Kulturhistorie vil der kunne fremdrages adskilligt. Interessante Træk findes fx. i et Brev fra Begyndelsen af 1648 med Regler angaaende Husholdningen paa Rosenborg. Det topografiske Stof samler sig især om København, hvor Ulfeldt sad som Statholder paa Slottet, og om Frederiksborg.

Men det er dog Kongens Person, Brevene først og fremmest belyser — direkte eller indirekte. I det nye Bind er fx. ogsaa aftrykt nogle Breve fra den forelskede Christian 4. til Kirstine Munk fra 1615 og et Udkast til en Fremstilling af Forholdet til hende, dateret 1641. Andre Affattelser af dette Aktstykke er tidligere trykt i Udgaven; men da det er et saa vigtigt Dokument med sin indgaaende Skildring af Kongens ægteskabelige Forlis, er det rimeligt, at ogsaa denne nye Tekstaffattelse kommer med.

Den Læser, der uden større Besvær kan finde frem gennem den for os nu noget fremmede Bogstavdragt til Ordenes Indhold, kan lære meget af dette nye Bind.

Udgaven er forsynet med nogle Facsimiler af egenhændige Breve.

C. Rise Hansen.